

Wat is 'hypercalvinisme'?

Uit het boekje *Behoudend maar niet behouden* (Petrus Coudekercke, 2009)

Wat is eigenlijk *hypercalvinisme*? In de gereformeerde gezindte verschillen daarover de meningen nogal. Ik kan me bijvoorbeeld verbazen als ik predikanten afkeurend hoor spreken over hypercalvinisme, terwijl zijzelf – in mijn optiek – ook bepaald niet vrij zijn van hypercalvinistische denkbeelden. Kennelijk bestaat de neiging om deze kwalificatie op allerlei kerkgenootschappen te plakken die (nog) 'rechtser' zijn dan wijzelf. Daarom nu eerst een poging om het hypercalvinisme te omschrijven, zodat in elk geval duidelijk is waartegen ik mij in dit boekje richt.

Omschrijving

Hypercalvinisme kenmerkt zich onder andere door een in leerstellig opzicht consequent, maar tevens eenzijdig doorredeneren van een aantal geloofswaarheden die door Calvijn en andere geestverwante reformatoren (nader) beschreven en uitgewerkt zijn. Met name denk ik dan aan de leer van de 'dubbele predestinatie'. Die is het uitgangspunt is geworden in de hypercalvinistische geloofsleer. Daardoor is de nadruk in de prediking komen te liggen op Bijbelse waarheden als de almacht en vrijmacht van God, de uitverkiezing, de doodstaat en onmacht van de mens en de noodzaak van het toepassende en onwederstandelijke werk van de Heilige Geest.

Waarheden die evenzeer Bijbels zijn, waaronder de oproep en verantwoordelijkheid van de mens ten opzichte van de Evangelieboodschap, de zonde van het ongeloof en Gods bewogenheid met en liefde voor de 'wereld' (kosmos) hebben veel minder aandacht gekregen of zijn weggeredeneerd, met alle gevolgen van dien. Deze eenzijdige benadrukking wil ik illustreren aan de hand van twee (fictieve) voorbeelden.

Twee voorbeelden

In Oudtestamentische tijden liet God het volk Israël bij monde van Mozes weten dat hun zonden verzoend konden worden. Vergeving kon ontvangen worden door een dier, bijvoorbeeld een ram of een lam, te offeren. *"Als een mens gezondigd heeft (..) zal hij de Heere zijn schuldoffer brengen tot de priester, een volkomen ram uit de kudde (..). Dan zal de priester verzoening doen voor het aangezicht van de Heere, en het zal hem vergeven worden"* (Lev. 6:1-7). Een Israëliet die gezondigd had en met een berouwvol, maar tevens gelovig hart een offerdier naar het altaar bracht en het daar liet slachten, mocht met een gereinigd hart en geweten huiswaarts keren. Hij kon dit alles verrichten omdat God Zelf deze weg aangewezen had door Zijn Woord.

Stel dat er nu in die tijd een hypercalvinistische profeet geleefd zou hebben. Hij zou dan de volgende zaken vast en zeker onderwezen hebben: het volk vertellen dat het zondig is, dat het berouw moet hebben, dat het verzoening nodig heeft, dat God heilig is maar toch zonden wil vergeven en dat er maar één wijze is waarop de vergeving kan worden verkregen, namelijk door een lammetje te offeren op het altaar.

Wat hij echter niet zou doen, is mensen daadwerkelijk oproepen om met een lammetje naar het altaar te gaan. Want, zou hij denken, als ik dat doe, dan veronderstel ik dat mensen dat zelf kunnen en stap ik over de doodstaat van de mens heen. En daarbij weet

ik ook niet of die belofte wel voor heel het volk geldt. Wat nu overblijft voor deze profeet is spreken over de noodzaak van zondekennis en de toepassende werking van Gods Geest, vertellen hoe God werkt in de harten van zondaren en, hooguit, een oproep aan het volk om maar veel te vragen of de Heere wil geven dat ook zij persoonlijk de gang naar het altaar mogen gaan maken.

Of stel dat Mozes op een hypercalvinistische manier gedacht zou hebben en welke gevolgen dat dan zou hebben voor de prediking. Zo moest Mozes eens, toen de Israëlieten door giftige slangen gebeten waren, een koperen slang te maken (Num. 21). God gaf hem de opdracht om het volk te verkondigen dat een ieder die op die koperen slang zou zien, genezen zou worden: *“Maak u een vurige slang, en stel ze op een stang; en het zal geschieden, dat al wie gebeten is, als hij haar aanziet, zo zal hij leven (vers 8)”*.

Mozes zou de opdracht dan echter veranderd hebben. Hij zou gaan beschrijven wat dat ‘kijken’ nu eigenlijk inhoudt, en hoe dat nu gaat in het leven van een zondaar. Hij zou daarbij sterk benadrukken dat het volk zelf niet kan kijken, en dat ze maar veel moeten vragen of God hun dat wil laten zien. Ook zou Mozes hun vertellen dat ze uit zichzelf eigenlijk helemaal niet willen kijken naar de slang. Hij zou ze oproepen om de Heere te smeken of Hij hen dat ‘kijken’ nog eens zou willen schenken. *Bedel maar veel aan de troon der genade, zou hij zeggen, en smEEK of de Heere ook jou genadig wil zijn.*

Maar het volk oproepen om te zien op de verhoogde slang? Dat zeker niet, want stel je voor dat de mens het zelf zou doen! Een wat gematigder profeet zou wellicht nog wel opgeroepen hebben om te ‘zien’, maar daar wel telkens nadrukkelijk aan toevoegen dat het wel de opdracht is, maar dat we dat zelf niet kunnen en dat God het moet doen.

Deze twee voorbeelden maken hopelijk duidelijk wat ik met hypercalvinistische prediking bedoel. Tevens zult u begrijpen wat de gevolgen daarvan zijn. De laatstgenoemde geschiedenis eindigt met de vermelding *“En het geschiedde, als een slang iemand beet, zo zag hij de koperen slang aan, en hij bleef levend (vers 9)”*. Zo eenvoudig is het dus, zien op Hem en behouden worden (Jes. 45:22, Eng. vert.) maar zo hopeloos ingewikkeld gemaakt door het hypercalvinisme.

Rampzalige gevolgen

Wat zijn de gevolgen van het hypercalvinisme? Die zijn in de meest letterlijke betekenis van het woord rampzalig. De Israëliet zou in zijn tent blijven, zijn zonden niet vergeven, zijn schuld onbedekt. Hij zou bidden en smeken om ontferming, wachten en hopen dat God hem persoonlijk naar dat altaar zou trekken, hem op die slang zou laten zien. Maar gehoor geven aan wat God al lang bevolen en beloofd had, namelijk zien op en geloven in het door God voorgestelde Verzoeningsmiddel (Rom. 3:25)? Dat zeker niet, want stel dat hij het ‘zelf zou doen’. Dan zou hij zeker bedrogen uitkomen... En ondertussen gaat de Slang verder met zijn vergiftigende werk. En de mensen gaan dood.

Hoe schrijnend! God laat immers de mensen door Zijn gezanten verkondigen dat Christus de wereld met Zichzelf verzoenende was. Door Paulus bidt Hij de mensen om zich met Hem te laten verzoenen (2 Kor. 5:18-21). En Jezus Christus wordt in Gods Woord nu juist vergeleken met dat lammetje (Joh. 1:29) en die koperen slang (Joh. 3:14-18). Johannes schrijft daar: *“Zoals Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, zo moet de Zoon des mensen verhoogd worden opdat een ieder die in Hem gelooft, niet verderven zou, maar het*

eeuwige leven heeft.” Zondaren behoren in de prediking opgeroepen te worden om zich tot de Heere te bekeren en in Hem te geloven (Mark. 1:15).

De hypercalvinist draait nu juist déze boodschap op een subtiele manier om en laat de mensen oproepen om God te smeken of Hij Zich met hen wil laten verzoenen. En dat terwijl Gods Woord het zien op Jezus Christus aanwijst als enige Middel om gerechtvaardigd te worden voor God: *“Doch degene die niet werkt, maar gelooft in Hem, Die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid”* (Rom. 4:5). De hypercalvinist zou de stokbewaarder, als antwoord op zijn vraag wat hij moet doen om zalig te worden, het advies gegeven hebben: *Bedel maar veel aan de troon der genade en smee om dat geloof dat alleen Hij geven kan.* En zo wordt Gods Woord krachteloos gemaakt en ongeloof van theologische legitimatie voorzien.

Dit alles is dan ook de reden dat zoveel bevindelijk-gereformeerden in allerlei opzichten wél heel behoudend, maar niet behouden zijn voor de eeuwigheid. Het *zwaar-zijn* zal dan gewogen, maar te licht bevonden worden. Zonder geloof is het immers onmogelijk God te behagen?

Halve waarheden

Gezien mijn kerkelijke achtergrond meen ik met enig recht over het onderwerp hypercalvinisme te kunnen spreken. Opgegroeid in een kerkgenootschap dat zich in de rechterflank van de Gereformeerde Gezindte bevindt, heb ik jarenlang de aangehoorde, en bij nader inzien hypercalvinistische, leer voor waar gehouden. Nu ik terugkijk, meen ik dat onderdelen van deze leer wel waar zijn, maar bij elkaar lang niet het hele verhaal vertellen. En dan kom ik meteen bij een kenmerk van het hypercalvinisme – en tegelijk van elke dwaling. Naarmate een dwaling meer waarheid bevat, wordt zij gevaarlijker, zo merkte iemand eens op.

Zo is het ook met het hypercalvinisme. Veel fundamentele waarheden uit de Bijbel komen daarin aan de orde: God die de wereld goed geschapen heeft, de zondeval van de mensheid, het verlossingswerk van Christus, het toepassende werk van de Heilige Geest in de harten van de gelovigen, de opstanding der doden en het oordeel. Maar als het gaat om de beslissende vraag hoe een zondaar nu overgaat vanuit de dood naar het leven, is men in het hypercalvinisme op een dwaalspoor terechtgekomen. En dat is niet zomaar een afwijking van de tweede orde, nee, dat dwaalspoor – of die Derde Weg – heeft eeuwige gevolgen. En daar gaat dit boekje over. Over de gevolgen van deze dwaling en de kenmerken ervan.

Eenzijdig boekje

Nu ik een poging gedaan heb om uit te leggen wat hypercalvinisme is en wat de gevolgen daarvan zijn, wil ik in deze inleiding opmerken dat dit boekje in zekere zin eenzijdig is. Dat is het omdat ik in dit boekje niet inga op de gevaren van andere ‘verhyperde’ geloofswaarheden. Er kan natuurlijk niet genoeg gewaarschuwd worden tegen de gevaren van een prediking waarin weinig of niets doorklinkt van de ernst van de zonde, de heiligheid van God en het wonder van zalig worden. Een prediking die gericht is op de mens en het sentiment en waarin Bijbelse kernwoorden zoals schuld, verootmoediging en zelfverloochening niet of nauwelijks meer genoemd worden, is een therapeutisch

praatje in plaats van verkondiging. Maar daar gaat dit boekje dus niet over. De reden is, simpelweg, dat ik me tot het onderwerp wil beperken.

Verder wordt er, niet in de laatste plaats in hypercalvinistische kringen, al genoeg gewaarschuwd tegen dat soort eenzijdigheden. Dan is het belangrijk om te realiseren wat C.S. Lewis schrijft: *“Dwalingen stuurt hij (de duivel, PC) altijd twee aan twee de wereld in – in groepjes van twee tegengestelden. En hij stimuleert je altijd om langdurig na te denken over welk van de twee het ergst is. U begrijpt wel waarom. Hij rekent erop dat uw extra afkeer van het een je geleidelijk in de richting van het ander zal duwen.”*¹

En zo is het. Er is in hypercalvinistische kringen een grote afkeer tegen *arminianisme*, tegen ‘het zelf doen’ en ‘het zelf kunnen’. Maar daardoor is men stevig naar die andere dwaling ‘geduwd’. De eenzijdigheid van dit boekje kunt u dan ook zien als tegenwicht tegen de eenzijdige waarschuwingen die klinken uit de bevindelijk-gereformeerde kringen.

Opzet en inhoud

Nu iets over de opzet en de indeling van dit boekje. Zoals ik al eerder opmerkte, wil ik het onderwerp vanuit verschillende gezichtspunten belichten. Daarom maak ik gebruik van columns, zinnebeeldige verhalen en enigszins meditatieve artikelen. Er is dus niet echt sprake van een systematische behandeling van het onderwerp.² Verwacht dus geen uitvoerige theologische behandelingen over thema's als de uitverkiezing, het genadeverbond, de reikwijdte van de verzoening, het aanbod van genade en de juiste prediking van Wet en Evangelie. Daar zijn al voldoende boeken over geschreven. Ik wil gewoon een aantal zaken bespreken die mijns inziens het hypercalvinisme kenmerken, en die, zoals u hopelijk zult inzien, zeer on-Bijbels zijn.

Wat ik in ieder geval in de verschillende hoofdstukken tot uitdrukking wil brengen, zijn de volgende zaken. Door hypercalvinistische denkbeelden kunnen mensen: zich ‘eerlijk onbekeerd’ op de been houden (*Een derde Weg, Het moe(s)t je gegeven worden* en *De koperen slang*), liggend in de doodstaat toch (publiekelijk) bruisen van geestelijke activiteiten (*Twee heren dienen* en *De stilzittende vroomheid*), Gods onfeilbaar Woord koesteren zonder het te gebruiken voor het doel waarmee God ons het gaf (*Het Kistje van de Koning*), bij consequent doorredeneren kritiek leveren op de taal van de Bijbel zelf (*Bevindelijk-gereformeerde schrijfkritiek* en *De sollicitant*), een zeer vertekend en eenzijdig Godsbeeld krijgen (*Van harte gegund!*, *Niet-menend aanbod van genade*, en *Een harde Heer*), misleid worden met ‘waarheden’ (*Kinderen krijgen een eenzijdig Godswerk*) en – in een ander jasje - dezelfde kenmerken gaan vertonen van de leer waartegen zowel Jezus als later de Reformatoren gestreden hebben (*Reformérend of géreformeerd?*). Het verhaal *De koperen slang* is een bewerking van een bestaand verhaal. Ik heb de naam van de auteur ervan niet kunnen achterhalen.

Vooraf bij de zinnebeeldige verhalen is het goed om je te realiseren dat ik via beelden bepaalde gedachten tot uitdrukking probeer te brengen. Er kunnen dan ook niet overal lijnen getrokken worden naar de werkelijkheid. Belangrijk is in ieder geval om de

---

¹ C.S. Lewis, *Onversneden Christendom*, Kampen 2003, p. 180

² Voor een goede inhoudelijke behandeling van het thema kunnen bijvoorbeeld de volgende boeken van belang zijn: *Spurgeon versus Hypercalvinisme, Afwachten of verwachten, De leer tegen het licht, Het is ingewikkeld geworden*.

vermelde Bijbelteksten na te lezen. Die kunnen bepaalde gedachten wellicht verhelderen en zij hebben bovendien ook het laatste Woord.

Ik realiseer me verder terdege dat het boekje vooral een diagnose wil stellen, dus een gevaar – of dwaling - signaleert. De therapie of correctie, dus wat het dan wel zou moeten zijn, komt minder aan de orde (een kleine poging heb ik gedaan in o.a. *Onwil of onmacht*). De reden hiervoor is dat ik van mening ben dat er al een overvloed van goede boeken over geloof en geloven geschreven is, zowel in het heden als in het verleden. Ik hoop dan ook dat het lezen van dit boekje voor degenen die worstelen met de toe-eigening van het heil en de zekerheid van het geloof, aanleiding zal zijn om naast de Bijbel, de boeken van – ik noem er maar een paar – Erskine, Guthrie, Spurgeon, Ryle, Bonar, maar ook Watchman Nee, John Piper en J.I. Packer te gaan lezen. Persoonlijk heb ik daar veel aan gehad.

Niet verheffen

Verder wil ik opmerken dat ik mezelf op geen enkele manier wil verheffen boven personen die het hypercalvinisme uitdragen en er in geloven. Het gaat me heel nadrukkelijk om een manier van denken, een geloofssysteem, en niet zozeer om personen (hoewel die twee dingen soms moeilijk te scheiden zijn). Ik ken mensen uit de bevindelijk-gereformeerde kerken voor wie ik veel achting heb. Mensen bij wie een bepaalde levensernst waar te nemen is en een oprecht zoeken naar de waarheid. Mensen die proberen om hun leven in overeenstemming te brengen met datgene waarin ze geloven - iets waar ik veel van leren kan. Verheffen wil ik mezelf dus niet. Ook ik ben een bedelaar, maar wel een die weet waar het Brood te vinden is. Door Gods genade heb ik geleerd – en moet dat blijven leren– dat ik van genade mag leven.

Juist dat laatste heeft mijn ogen geopend voor het feit dat er een overvloed van genade is voor de grootste der zondaren en dat er van Gods kant geen enkele belemmering is om zondaren te ontvangen. Daarom vind ik het zo schrijnend dat die belemmeringen nu juist wel opgeworpen worden door hypercalvinistische denkbeelden, waardoor mensen hun leven lang in onzekerheid kunnen leven en nooit horen over een God Die lankmoedig is en niet wil dat enigen verloren gaan, maar allen tot bekering komen (2 Petr. 3:9). Ik haast me daarbij nog wel op te merken dat het ook weer niet zo is dat God niet door verkeerde denkbeelden heen kan werken. Maar toch. Verkeerde denkbeelden moeten bestreden worden, daar is de Bijbel duidelijk in.

Scherpe schrijfstijl

Ik wil ook bekennen (voordat u er zelf achter komt) dat dit niet per se een stichtelijk boekje is. Ik vond het dan ook lang niet altijd aangenaam om eraan te werken. Een van de lastigste dingen die ik ervoer tijdens het schrijven was het besef dat ik zelf verre van volmaakt ben. Het kritiseren gaf dan ook soms een gevoel van: *verbeter de (hypercalvinistische) wereld, maar begin bij jezelf...* Toch sluiten die twee zaken elkaar ook weer niet uit.

Verschillende keren heb ik ook gearzeld bij de manier waarop ik dingen beschreef. Liever had ik een goed onderbouwd theologisch boekje geschreven. Maar, zoals ik al eerder opmerkte, die zijn al geschreven en er is mijns inziens niet heel veel mee gedaan in de kringen waar ze voor bedoeld zijn.

Ik heb dus voor een andere invalshoek en schrijfstijl gekozen. De gebruikte schrijfstijlen zijn soms enigszins ironisch, soms behoorlijk scherp. Toch hoop ik niet dat de schrijfsels liefdeloos en hard overkomen. Ik schrijf zo scherp, juist omdat de rechterflank van de gereformeerde gezindte me na aan het hart ligt.

Bedenk verder dat in het verleden ook geregeld op een felle, satirische en soms bijna meedogenloze wijze geschreven is over en tegen dwalingen. Dat kan pijnlijk overkomen voor degenen die erin geloven. Maar het kan ook ogen openen, waardoor het een helende werking heeft - en dat is natuurlijk de bedoeling. Gevaarlijke wonden hebben soms een niet-zachtzinnige en pijnlijke behandeling nodig. De Heere Jezus Zelf was zeer scherp tegen de Farizeeërs en hun theologische denksystemen (o.a. Matth. 23), maar had daarmee wel hun behoud op het oog.

Geen 'inschikkelijke welwillendheid' dus

In de 19e eeuw vergeleek Søren Kierkegaard o.a. de kerkelijke situatie in zijn tijd met een brand. Hoe moet je daar nu mee omgaan, en - niet in de laatste plaats - met degenen die het gevaar wel zien maar toch niet werkelijk lijken te beseffen? zo vraagt hij zich af. In een pamflet genaamd *Wat zegt de brandweercommandant?* gaat hij hier op in. Hij verdedigt daarin zijn felle en satirische 'schotschriften tegen de gevestigde kerkelijkheid', waarmee hij de kerk wakker wilde schudden. In dat pamflet schrijft hij: *"Dat er ook een zogenaamde inschikkelijke welwillendheid die misschien nog veel gevaarlijker is en nog veel effectiever om te verhinderen dat een bepaalde zaak waarachtig ernst wordt, - dat is iets wat niet iedereen onmiddellijk inziet (...). Zo gaat het ook als er brand is. Nauwelijks heeft het alarm geklonken of er stormt een massa mensen naar de brand, allemaal nette, hartelijke, sympathieke en behulpzame mensen, de een met een emmertje, de ander met een spoelbak, de derde met zijn tuinsproeier enz., allemaal nette, hartelijke, sympathieke en behulpzame mensen, die zo graag bij het blussen willen helpen. Maar wat zegt de brandweercommandant?"*³ Wel, de brandweer wordt dan *"heet, grof in de mond"* en laat ze weggagen; ze vormen immers een belemmering voor de oplossing van het probleem. Al deze mensen die zich dan misschien *"beledigd voelen, hoogst verstoord dat ze zo worden behandeld"*, beseffen niet dat brand een *"ernstige zaak is en overal waar het aankomt op ernst kom je er beslist niet met die inschikkelijke welwillendheid"*.⁴

Steeds meer mensen, ook uit de gereformeerde gezindte, gaan de gevaren en gevolgen van het hypercalvinisme inzien. Hoewel definities daarvan nog wel eens verschillen, wordt het in ieder geval wel steeds meer opgemerkt. Daar ben ik natuurlijk blij mee. In dit boekje wil ik echter eens geen 'inschikkelijke welwillendheid' betrachten, of, in de beeldspraak van Kierkegaard, 'emmertjes en spoelbakken' gebruiken ('*Ach, de Heere werkt gelukkig ook in die kringen...*', '*Het is overal wat...*', '*Niet te scherp schrijven, je zorgt alleen maar voor onrust...*' enz.), maar 'de spuit erop zetten'.

Wat mijn schrijfwijze tegen dwalingen betreft wijk ik in zekere zin behoorlijk af van een reformatische schrijfstijl. Vergelijk eens hoe bijvoorbeeld Johannes Calvijn schreef over dwaalleraren en hun volgelingen. Hij gebruikt uitdrukkingen als 'arme fantasten', 'snaterende bekken', 'verdorven lieden', 'drogredenaars', 'honden' en mensen met een 'domme en lompe manier van spreken'. Hiermee vergeleken is de schrijfwijze in dit boekje nog erg mild, zou ik zeggen. En denk eens aan Maarten Luther. Als hij voortdurend de

---

³ S. Kierkegaard, *Schotschriften tegen gevestigde kerkelijkheid*, Baarn 1980, p. 119-123

⁴ Ibid. p.122

welwillende voorzichtigheid en mildheid gebruikt had in zijn polemische geschriften, zou – menselijkerwijs gesproken - de Reformatie nooit ontstaan zijn.

W. Balke merkt over de manier van schrijven in die tijd overigens wel op: “*Calvijs taal gaat (wat wij tegenwoordig zouden noemen) de perken van fatsoen te buiten. Voor die tijd echter volstrekt niet ongebruikelijk. (...) We moeten de gewoonte van disputeren uit die tijd echter in acht nemen*”⁵ En dat geldt zeker ook voor Luther. Verder is het goed om te realiseren dat deze Reformatoren (bij wie ik overigens niet eens in de schaduw durf te staan) vaak inzagen dat er heel wat op het spel stond. Gods eer kwam uiteindelijk in het geding door het geloof in ketterijen.

Ook ik geloof dat er heel wat op het spel staat en dat hypercalvinisme uiteindelijk Godonterend is. Ik vraag u dan ook om dit boekje – ondanks de soms ironische beelden - niet te snel terzijde te leggen, maar om mijn beweegredenen, namelijk die ernstige kwaal of ‘brand’, in gedachten te blijven houden. Omdat die beweegredenen wellicht nog niet voor iedereen duidelijk is, wil ik daar nog even bij stilstaan, alvorens deze inleiding te besluiten.

Nogmaals, een zeer ernstige kwaal

Het gaat om een zeer ernstige kwaal. Beseffen we werkelijk wel wat voor gevolgen het heeft dat de ‘gebeten Israëliet’ in zijn tent bleef, dat de ‘zondige Jood’ met zijn offerdier de gang naar het altaar niet maakte? Beseffen we dat door hypercalvinistische denkbeelden duizenden trouwe en meelevende kerkgangers ‘eerlijk onbekeerd’ kunnen blijven?

Vele behoudende ‘gelovigen’ wandelen op een afgebakend paadje aan de Rechterkant van de Brede Weg, op weg naar het verderf. Ze slaan geen acht op de roepstem van het Lam Gods Dat de zonden der wereld wegneemt: “*Wendt u naar Mij toe en wordt behouden, alle gij einden der aarde*” (Jes. 45:22). Ze moeten immers *eerst* persoonlijk geroepen worden, *eerst* werkelijk overtuigd worden van hun zonden, *eerst* hun onwil ervaren, *eerst* wachten op het overtuigende en plaatsmakende werk van de Heilige Geest? En, vragen ze zich verder af, is dat aanbod van genade eigenlijk wel voor mij bestemd? Hoe schrijnend! Want ondertussen lopen ze door. In uiterlijke zin wel afgescheiden van de anderen wandelaars op de Brede Weg. Maar in wezen gelijk. Wel behoudend, maar niet behouden. De ene groep werelds god-loos, de andere groep serieus god-loos.

Maar wat is de uiteindelijke bestemming? Die is voor beide groepen hetzelfde. Beiden zullen ze verloren gaan omdat ze “*de liefde der waarheid niet aangenomen hebben om zalig te worden*” (2 Thess. 2:10). Ze hebben Jezus als Koning verworpen. De ene groep weliswaar op een grove manier, de andere met hypercalvinistische argumenten. Maar toch: niet aangenomen, dus verworpen (Joh. 12:48).

Ik hoop dat u, aan het eind van deze inleiding, (opnieuw) inziet hoe ernstig de gevolgen zijn van het hypercalvinisme - de reden dat ik soms zo scherp schrijf.

Hoe het ook zij, of u het nu wel of niet met me eens bent, voor elk van ons geldt dat er ‘buiten Jezus geen leven is, maar een eeuwig zielsverderf’. Daarom, wie u ook bent, ik roep u toe om gehoor te geven aan de oproepen van de Heere Jezus: “*Wendt u naar Mij toe, wordt behouden*” (Jes. 45: 22) en “*Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven*” Matth. 11:28). Werp uzelf dan met uw onmacht, uw onbekeerlijkheid, uw onwil, uw gebrek aan schuldbesef, uw ongeloof, of wat u dan ook tegenhoudt om tot Hem te komen, aan Zijn voeten neer - in volledige overgave en

---

⁵ W. Balke, *Calvijn en de doperse radikalen*, Amsterdam 1977, p. 187

vertrouwen. Want tot wie zou u anders heen moeten gaan als het gaat om het behoud van uw ziel? Predikanten, goede vrienden, (oude) schrijvers – hoe godzalig zij ook mogen zijn – kunnen u dat uiteindelijk niet geven. Het is daarom beter tot de Heere de toevlucht te nemen dan op de mens te vertrouwen (Ps. 118:8).

Grijp uzelf aan de neus

Ik sluit de inleiding af met een helder, reformatorisch geluid. In een leerrede over Johannes 3 schrijft Maarten Luther over vers 16 – een tekst die helaas volledig misverstaan en verdraaid wordt in het hypercalvinisme – het volgende: *“Het wordt ons door onze lieve Heere Christus Zelf verkondigd, dat wij waarlijk geen reden hebben om aan deze prediking en dat Woord te twijfelen; daar Hij immers zegt, dat Zijn Vader in de hemel, die de waarachtige eeuwige God is, de wereld alzo heeft liefgehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft. Nu moet gij en alle mensen toch erkennen, dat de wereld niet Petrus, Paulus of Maria heet; maar dat wereld heet: het gehele menselijke geslacht als één geheel. Geloofst gij nu, dat gij een mens zijt? Als gij dit niet kunt geloven of weten, grijp uzelf aan in de boezem of aan de neus, of gij niet evengoed mens zijt als ieder ander.(..)*

Daarom moet gij uit deze woorden besluiten, dat dit geschenk u even goed toebehoort als Petrus en Paulus, omdat gij even zozeer mens en een stuk der wereld zijt als zij. Dat men God toch in Zijn Woord niet tot een leugenaar maakt en denkt: wie weet, zou ik ook wel onder degenen zijn, aan wie deze Zoon geschonken, en het eeuwige leven beloofd is. Want dat noem ik de Heere onze God tot een leugenaar maken.”⁶

---

⁶ M. Luther, ‘Leerrede over Johannes 3’, *Stemmen uit Wittenberg*, deel 4